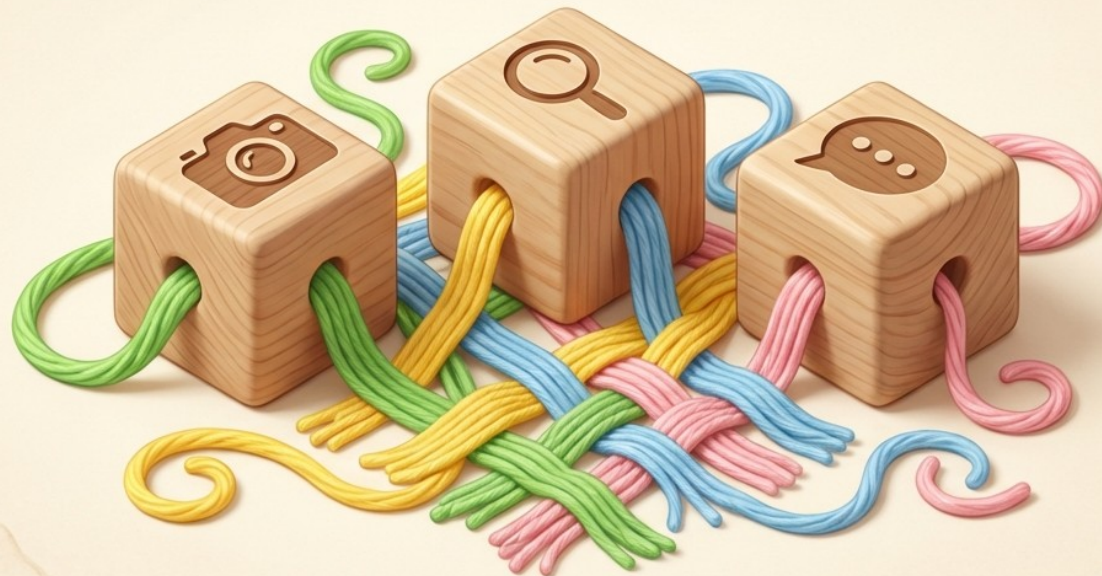

Абетка медіаграмотності: чого можуть навчитися дошкільнята?

ЧАШКА ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА,

МЕТОДИСТ ЦЕНТРУ МЕДІА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

Дитина в центрі некерованого інформаційного океану

Реальність

Потік інформації поглинає як море. Дитина стикається з масивом даних, який не здатна самостійно опрацювати.

Проблема

Відсутність пошукових навичок та внутрішнього критичного фільтра для оцінки отриманої інформації.

Рішення: Формування культури сприйняття й аналізу інформації починається ще до школи. Медіаграмотність — це здатність сформулювати медійну потребу, оцінити пошук і створити власний продукт.

Дошкільний вік — визначальний період у світі інформаційних війн

Виклик:

Переважає неякісна медіапродукція та неконтрольований потік інформації.

Ризик:

Маніпулювання нестійкою психікою та незаконне вторгнення у підсвідомість.

Факт:

Після 5 років у дітей формується критичне ставлення та знаково-символічна функція — це ідеальний час для дій.

**Ми не можемо просто заборонити інформацію.
Якщо не можна змінити медіа, треба змінити ставлення аудиторії до них.**

Чому 5-6 років? Ідеальне вікно когнітивних можливостей

Пластичність сприйняття

Найвища інтенсивність засвоєння інформації. Діти запам'ятовують швидко і безпосередньо, ще не маючи внутрішнього бар'єру критики.

Емпатія та знаково-символічна функція

З'являється здатність співпереживати вигаданим персонажам. Одночасно виникає глибокий інтерес до букв, цифр та символів.

Зародження критичності

Дитина починає шукати помилки та недоречності в об'єктах пізнання, ставлячи уточнюючі запитання. Це перша сходинка до критичного мислення.

Мислення старших дошкільників спирається на наочність. Вони будують свою особистість, спираючись на побачене, що робить якість медіапродукту критично важливою.

Чому діти тягнуться до екранів: 4 мотиви медіаспоживання

Активні дії

Пізнавальний мотив

Бажання дізнатися щось нове, знайти відповіді на запитання через якісні медіа.

Роль педагога: Спрямовувати на дослідницькі завдання.

Комунікативний мотив

Потреба у взаємодії з іншими, обговоренні побаченого, спільних іграх.

Роль педагога: Організація групових обговорень та імітаційних ігор.

Пасивні дії

Релаксаційний мотив

Пошук позитивних емоцій, відпочинку, зняття напруги через аудіо/відео.

Роль педагога: Забезпечення естетичного, спокійного контенту.

Компенсаторний мотив

Спроба заповнити вільний час або втекти від емоційних переживань.

Роль педагога: Заміщення пасивного перегляду творчими завданнями.

Внутрішні потреби

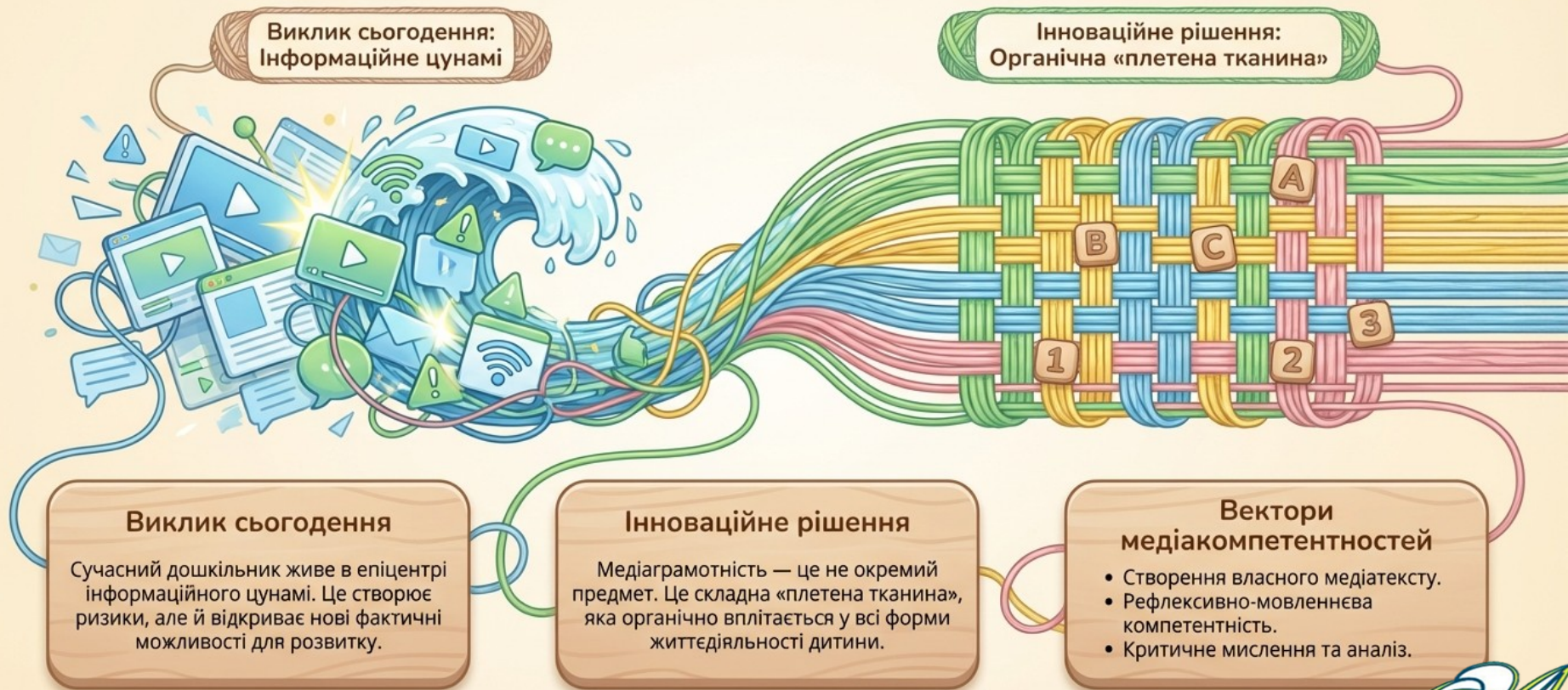
Зовнішня взаємодія

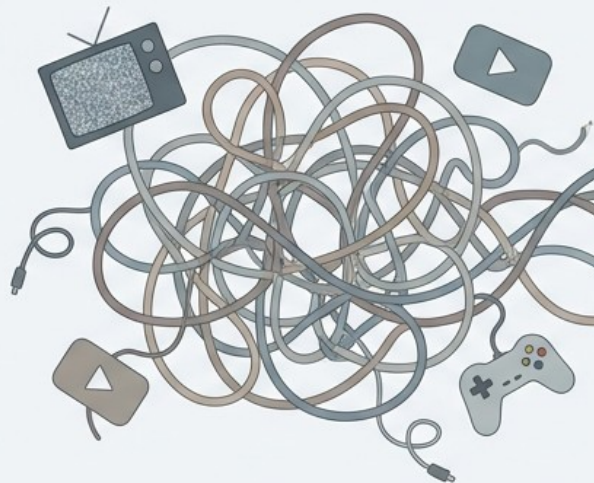
Від інформаційного цунамі до органічної «плетеної тканини»

Виклик сьогодення:
Інформаційне цунамі

Інноваційне рішення:
Органічна «плетена тканина»

Медіа впливає щодня: Некерований хаос чи стратегічний розвиток?

Некерований процес

Сприйняття медіа без модерації дорослого. Призводить до емоційної напруги, зниження фізичної активності та примітивізації мовлення. Дитину виховує екран.

Організована медіаосвіта

Застосування медіапростору у виховних стратегіях. Формує інтелект, комунікаційну культуру, критичне мислення та креативність. Створює керований медіаімунітет.

Медіакультура дошкільника формується щодня. Наша мета — перетворити некероване поглинання інформації на організовану систему навчання та виховання.

Три кити, на яких тримається дошкільна медіаосвіта

Основні функції:

Освітня,
Розвивальна,
Виховна.

Складники (Навички):

- Естетичні та креативні
- Інтерактивні
- Рефлексивні

Формування базових навичок ефективної взаємодії з медіа.

Стимулювання рефлексивного, логічного, критичного та творчого мислення.

Формування здатності розуміти, аналізувати та декодувати медіаповідомлення.

Архітектура медіаграмотності: Метафора плетеної тканини

За концепцією С. Шейбе та Ф. Рогоу, медіаграмотність — це не окремий предмет, а складна плетена тканина, яка органічно вплітається у всі сфери життя та заняття дошкільника.

Освітня функція

Формування уявлень про види медіа, їхню роль у житті людини та навчання базових навичок користування медіазасобами.

Розвивальна функція

Розвиток самостійності, критичності мислення, збагачення словника, тренування творчої уяви, пам'яті та інтонаційної виразності мовлення.

Виховна функція

Виховання медіаграмотної особистості з міцним медіаіміунітетом, естетичним ставленням до дійсності та доброзичливістю у стосунках.

Три стовпи медіаграмотності

Медіаграмотність Дошкільника

Естетичні і креативні навички

Здатність свідомо бачити, чути, інтерпретувати та створювати медіатексти. Розвиток уяви та фантазії як основи для творчої діяльності.

Інтерактивні навички

Здатність спілкуватися за допомогою медіа, приміряти на себе різні ролі. Готовність висловлювати та аргументувати власні думки щодо побаченого.

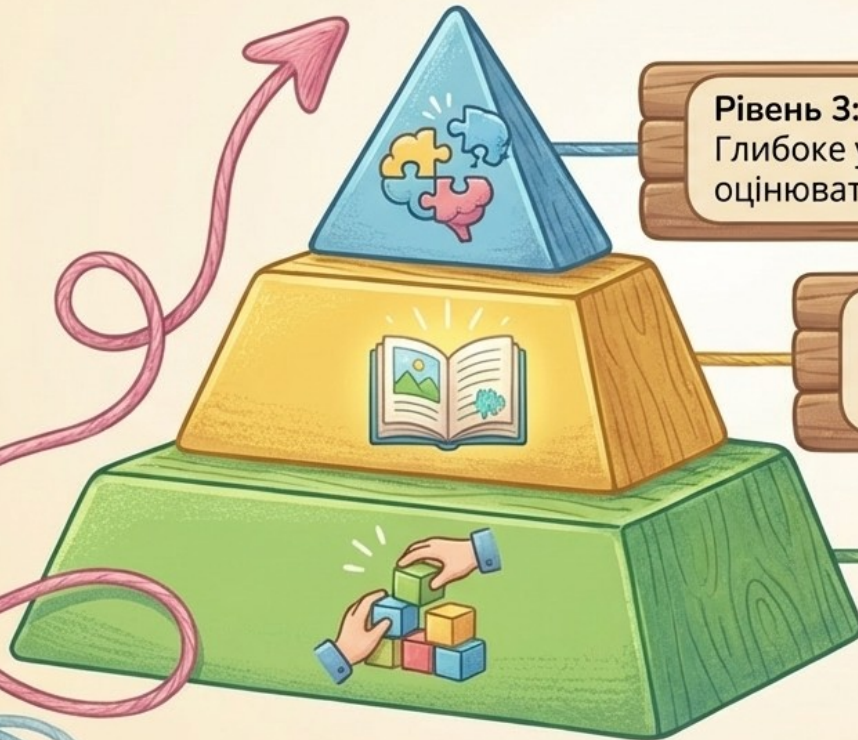
Рефлексивні навички

Здатність на основі здобутих знань самостійно та критично оцінювати інформацію. Вміння створювати власні медіатексти, спираючись на досвід.

Модель Дж. Поттера: як дитина засвоює медіапростір

Багаторівневий конструкт медіакомпетентностей

Рівень 3: Структура розуміння.

Глибоке усвідомлення, здатність класифікувати, оцінювати та робити власні висновки.

Рівень 2: Знання (Інформація).

Накопичення фактів, запам'ятовування сюжетів та героїв.

Рівень 1: Досвід (Навички).

Первинна взаємодія, базове розпізнавання форм та звуків.

Маховик медіакомпетентності: Модель безперервного розвитку

За моделлю Дж. Поттера, медіакомпетентність запускається через циклічний рух трьох компонентів. Для дошкільника ключовим є розширення первинного досвіду.

1. Досвід

Накопичення взаємодії з медіа та реальним світом. Чим ширший спектр якісного контенту (книги, аудіо, мультфільми), тим потужніший фундамент.

3. Готовність до самонавчання

Вміння самостійно шукати відповіді, перевіряти інформацію та постійно вдосконалювати свої навички у створеному вихователем безпечному середовищі.

2. Активне використання

Застосування наявних навичок. Від обговорення побаченого до примірювання на себе різних медіаролей в іграх.

Принцип асиміляції: інтеграція без додаткового навантаження

Модель асиміляції:

Медіа не замінюють, а органічно включаються в традиційні форми навчання, використовуючи використовуючи свій творчий потенціал для збагачення процесу.

Ключові принципи використання медіа:

- **Методологічна основа:** Систематичність, послідовність та орієнтація на розвиток компетенцій.
- **Практична адаптація:** Абсолютна доступність матеріалу для дошкільника.
- **Життєвість:** Тісний, безперервний зв'язок віртуальних сюжетів з реальним життям дитини.

Архітектура принципів: Колесо балансу програми

4 Принципи Використання Медіа у Роботі з Дітьми

Використання медіа в освітньому процесі має базуватися на класичних дидактичних засадах, забезпечуючи гармонійний розвиток дитини та ефективне засвоєння матеріалу.

**МЕТОДОЛОГІЧНА
ОСНОВА НАВЧАННЯ**

Систематичність та послідовність

Матеріал має подаватися в чіткому логічному порядку для кращого сприйняття.

Розвивальне навчання та компетенції

Пріоритетом є стимулювання розвитку дитини та формування її практичних навичок.

Доступність матеріалу

Зміст медіа-ресурсів повинен відповідати віковим та інтелектуальним особливостям дітей.

ПРАКТИЧНА АДАПТАЦІЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Зв'язок із реальним життям

Навчальний контент має бути релевантним до щоденного досвіду дитини.

Вектори дії: Від користувача до творця

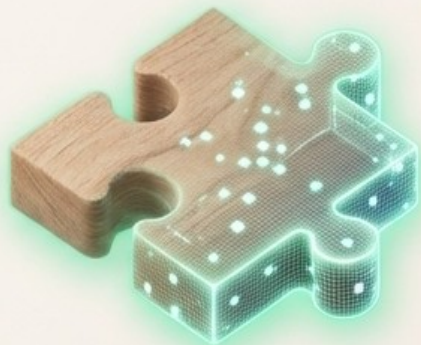
Вчимо користуватися

Навчаємо орієнтуватися у світі медіазасобів — у світі медіазасобів — від традиційних книг до планшетів.

Спонукаємо створювати

Перетворюємо споживача на автора власної медіапродукції (фото, відео, малюнки).

Розвиваємо уяву

Тренуємо фантазію, інтонаційну виразність мовлення, увагу та пам'ять через гру.

Виховуємо цінності

Формуємо моральні орієнтири, доброзичливість та естетичне ставлення до дійсності.

Ієрархія методів роботи: від пасивного глядача до творця

Уважне спостереження за
медіатекстом, первинне
емоційне реагування.

**Крок 1:
Сприйняття.**

Розбір сюжету,
обговорення вчинків героїв
через ігрові форми.

**Крок 2:
Аналіз та гра.**

Розбір вчинків героїв

**Крок 3:
Дослідження.**

Пошук прихованих
смишлів, порівняння з
іншими казками чи
реальним світом.

**Крок 4:
Творення.**

Створення власного
медіапродукту на
основі пережитого
досвіду.

Інноваційний інструментарій сучасного медіапедагога

Структуровані методи

- **Кубик Блума:** Метод 6 питань для глибокого аналізу.
- **Капелюшки мислення:** Розгляд ситуації з різних емоційних та логічних позицій.
- **Діаграма Вена, Асоціативний куц, Логічні ланцюжки:** Для візуалізації зв'язків.
- **Сінквейн, Прогнозування, ЕРА-модель.**

Практичні прийоми

- Організація рефлексивних кіл після перегляду.
- Створення емоційних станів через міжпредметні зв'язки.
- Робота з друкowanими медіа (дитячі журнали, книги).
- Створення простих мультфільмів, реклами та озвучування.

Наочний аналіз: Метод «Діаграма Вена»

Інструмент для конкретизації, класифікації та порівняння. Допомогає дитині адекватно співвідносити казковість і реальність у медіатекстах.

Сходишки сенсу: Метод «Сінквейн»

П'ять кроків, які вчать дошкільника виділяти головне, розширюють активний словник та формують навички рефлексивного мислення.

Мультиперспективне мислення: Капелюшки Едварда де Боно

Чорний капелюшок (Критика)

Що тут не так?
Пошук недоліків,
невідповідностей
та прихованих небезпек.

Білий капелюшок (Факти)

Що ми побачили? Збір очевидної
інформації з медіатексту.

Червоний капелюшок (Емоції)

Що ми відчуваємо?
Розпізнавання та
висловлення почуттів героїв
і власних емоцій.

Жовтий капелюшок (Переваги)

Що тут доброго? Пошук
позитивних моментів,
гідності та користі.

Цей метод перетворює
пасивний перегляд на
захоплене дослідження,
вчить не приймати догм
та оцінювати інформацію
з різних боків.

Інтерактивний розбір: «Кубик Блума»

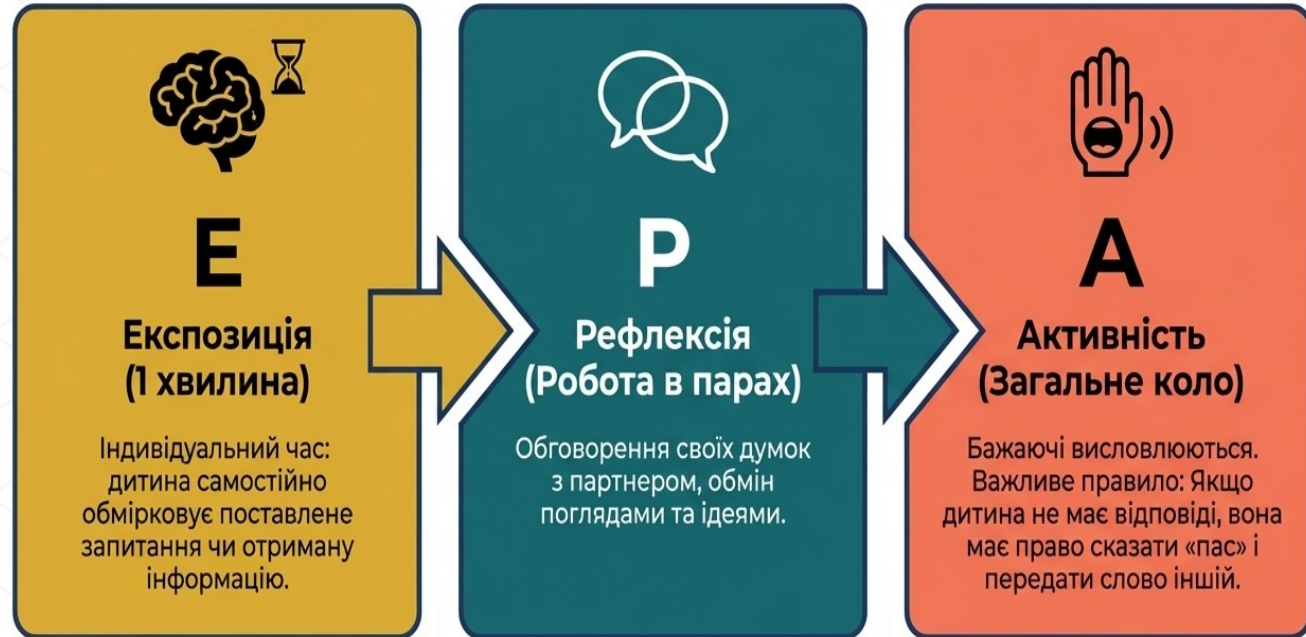
Кубик Блума

Активізація знань через запитання. Грані кубика: Назви, Чому, Поясни, Запропонуй, Придумай, Поділися. Складання відповідей на основі кидка.

Шведська модель Е-Р-А в українських реаліях

Алгоритм роботи з інформацією:

Проектна синергія та відповідність Державному стандарту

Цілісна система: Медіапедагогічна діяльність — це не ізольовані вправи, а комплексна система, де кожне заняття має чітку мету.

Медіа в освіті:

Потенціал для навчання та виховання

Дидактичний потенціал (Навчання за допомогою медіа)

Мультимедійність та візуалізація

Використання відео та анімації робить візуалізацію складних процесів наочнішою та цікавішою.

Інтерактивність та активне навчання

Взаємодія з контентом на сучасних платформах активізує пізнавальну діяльність учнів.

Індивідуалізація та доступність

Можливість навчатися у власному темпі з доступом до ресурсів у режимі 24/7.

Методи навчання медіаграмотності

Аналіз медіатекстів

Розбір новин, реклами та фільмів для пошуку прихованих змістів

Проектна діяльність

Створення авторських відеоролів, фоторепортажів та газет

Критична дискусія

Обговорення актуальних медіаподій та маніпулятивних технологій

Виховний потенціал (Формування особистості)

Медіаграмотність та критичне мислення

Навчання перевірці інформації, виявленню маніпуляцій, фейків та прихованих смислів.

Творчий розвиток через медіапродукт

Створення власних блогів та відео формує творчий підхід та мотивацію.

Безпека та цифрова культура

Профілактика кібербулінгу та виховання культури спілкування в мережі інтернет.

Медіаосвіта для дітей: Основні види діяльності

Робота з візуальними та аудіомедіа

Аналіз мультфільмів

Педагог розробляє методику обговорення, а діти аналізують сприйняття медіатексту

Використання фотоматеріалів

Робота з друківаними фотографіями та представлення їх у форматі слайд-презентацій.

Аудіосприйняття та візуалізація

Прослуховування казок та відтворення їх сюжету за допомогою книжкових ілюстрацій

Творча та літературна інтеграція

Малювання за мотивами медіа

Створення малюнків на основі вражень від переглянутих медіатекстів

Пошук героїв у книжках

Пошук персонажів переглянутих мультфільмів або казок у друківаних виданнях

Різноманіття медіа та формати щоденної взаємодії

Мультфільми та відео:
Розробка методики глибокого обговорення та аналізу дій героїв.

Власна творчість:
Малювання за мотивами переглянутих сюжетів.

Аудіоказки та звуки:
Прослуховування з подальшим відтворенням подій за фотографіями.

Фотографії та листівки:
Створення презентацій у форматі слайдів, обговорення емоцій.

Книжкова графіка:
Пошук мультиплікаційних героїв у друкованих виданнях.

Арсенал вихователя: 6 типів медіа для дошкільнят

Згідно з програмою Т. Чашки, трансформація мовного середовища відбувається через комбінацію різних каналів сприйняття.

1

Фотографії та листівки

Допомагають візуалізувати інформацію.

2

Книжкова графіка

Розширює уявлення про світ, розвиває естетику.

Візуальні

3

Аудіоказки та музика

Стимулюють слуховий розвиток та емоційний відгук.

4

Аудіозаписи звуків

Розпізнавання реальних/вигаданих звукових елементів.

Динамічні

5

Мультфільми

Привертають увагу, формують розуміння сюжетів.

6

Презентації

Інтерактивне поєднання зображення, звуку та тексту.

Фокус на анімації: Вищий пілотаж медіатворчості

Якісний мультфільм — це духовний компас дитини. Створення власної анімації є ідеальним інтегрованим інструментом, що поєднує малювання, ліплення та сюжетну гру.

Матриця оцінювання: від споживача до медіаторця

	Базовий рівень (Споживання)	Середній рівень (Аналіз)	Найвищий рівень (Медіаторчість)
Мотиваційно- ціннісний критерій		Від пасивної зацікавленості екраном → до свідомого вибору контенту.	
Пізнавально- комунікативний критерій		Від простого впізнавання героїв → до здатності пояснити сюжет та мотиви.	
Діяльнісно- креативний критерій		Від копіювання дій → до створення власних простих медіатекстів (малюнків, історій).	
Емоційний критерій		Від несвідомих реакцій → до емпатії та рефлексії власних почуттів щодо медіа.	

Рубрикатор рівнів засвоєння: Маркери поведінки

Високий рівень

- Повна зацікавленість та розуміння важливості медіа.
- Розрізняє правду від неправди, знає способи перевірки інформації та захисту в мережі.
- Створює власний медіапродукт з мінімальною допомогою дорослого.

Достатній рівень

- Часткове усвідомлення важливості, володіє базовими знаннями про медіа.
- Здобуває інформацію, дотримується загальних правил безпеки.
- Створює медіапродукцію виключно за значної допомоги дорослих.

Низький рівень

- Не проявляє зацікавленості, має обмежені уявлення про функції медіа.
- Не здатний ефективно обирати джерела, не фільтрує інформацію.
- Не може створити власний продукт навіть за наявності допомоги.

Індикатор успіху: портрет випускника закладу дошкільної освіти

Використання інформації:

Здатність безпечно та цілеспрямовано працювати з даними.

Мова медіа:

Розуміння того, як створюються візуальні та звукові образи.

Стосунки в медіасередовищі:

Екологічне та безпечне ставлення до контенту.

Естетичний аналіз:

Сприйняття медіа не лише як розваги, а як предмета для роздумів та комунікації.

Компетентнісний підхід у дії:

Дитина володіє сталими навичками спілкування з медіа перед вступом до школи.

Від пасивного глядача до свідомого творця

Критичний споживач

Дитина, яка ставить питання «Хто це створив?», «Навіщо?», «Що тут правда?».

Впевнений автор

Відчуває себе соціально значущою особистістю, здатною створювати власні медіатексти.

Готовність до НУШ

Потужна база для Нової української школи — розвинене логічне мислення, робота в команді та повага до інших думок.

Захищеність

Ефективна взаємодія з інформаційним світом без загрози для психіки та здоров'я.

Синтез: Формування стійкого медіаіміунітету

Правильно організований медіапростір у садочку не ізолює дитину від реальності. Навпаки, він поєднує пластичність мозку 5-річної дитини з креативною педагогікою, утворюючи міцний медіаіміунітет.

- ✓ • Від пасивного споглядання — до свідомого аналізу.
- ✓ • Від некерованого хаосу — до створення власних сенсів.
- ✓ • Надання інструментів для безпечної та етичної взаємодії з майбутнім.

Вихователь як креативний модератор перетворює щоденний потік інформації на потужний фундамент інтелекту дошкільника.

<https://padlet.com/tatyanachashka/padlet-pelpo19d9h7a6jxj>

padlet.com
tatyanachashka • 2 дні
Абетка медіаграмотності: чого можуть навчитися дошкільнята
Добірка відеоконтенту з елементами медіаосвіти для дошкільнят за парціальною програмою "Медіасвіт для дошкільнят"

Що таке інформація Книжки Преса Фото Мультифільми

YouTube
Інтегроване заняття: «Малюнок/картина як засіб передавання інформації». Конспект заняття

YouTube
Заняття в середній групі: "Книжки". Конспект заняття.

YouTube
Інтегроване заняття в старшій логопедичній групі: "Преса". Конспект заняття

YouTube
Інтегроване заняття: «Професія фотограф. Мінотехніка». Конспект заняття

YouTube
Заняття в старшій групі: "Кі примудимо сами"

+ Додати пост

Що таке МЕДІАГРАМОТНІСТЬ для дошкільнят?

Це здатність сприймати, розуміти та критично оцінювати інформацію з різних джерел медіа:

РЕКЛАМИ

МУЛЬТІФІЛЬМІВ

КІНО

КАРТИНИ

ФОТОГРАФІЙ

padlet.com
tatyanachashka • 2 дні
Алфавіт медіаграмотності: чого можуть навчитися дошкільнята
Добірка відеоконтенту з елементами медіаосвіти для дошкільнят за парціальною програмою "Медіасвіт для дошкільнят"

Фото Мультифільми Телебачення Реклама/афіша Мобільний зв'язок

YouTube
Інтегроване заняття: «Професія фотограф. Мінотехніка». Конспект заняття

YouTube
Заняття в старшій групі: "Сказку - примудимо сами"

YouTube
Інтегроване заняття: «Телешоу: корисний час шкідливий телевизор». Конспект заняття

YouTube
Інтегроване заняття: "Реклама смачолілі!" з елементами медіаосвіти. Конспект заняття

YouTube
Заняття в середній групі: «Мобільний телефон». Конспект заняття

+ Додати пост

<https://padlet.com/tatyanachashka/padlet-pelpo19d9h7a6jxj/wish/AezRavojYxZcQncz4>

Абетка засвоєна. Час створювати власну історію.

Дошкільна медіаосвіта — це унікальна можливість дати дітям надійний компас у світі інформації.

Використовуючи інноваційний інструментарій та цілісний підхід, вихователь перетворюється на справжнього медіапедагога.

Головне завдання: допомогти дитині вплести медіа у своє життя безпечно, творчо та свідомо.

Медіасвіт для дошкільнят: Навігатор у цифровому океані

Від пасивного захисту до свідомої
медіакультури у віці 5-6 років.

Зробіть перший крок — допоможіть дітям стати майстрами навігації у цифровому світі

ТЕТЯНА ЧАШКА,

МЕТОДИСТ ЦЕНТРУ МЕДІА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

